

Konstplan för de allmänna områdena på Västra åstranden i Borgå

2021–2025 Del 1, Åstranden

Godkänd i konstanskaffningsgruppen 8.2.2021

Upprättad av Frei Zimmer Oy, Heini Orell

Innehåll

1.	Bakgrunden till planeringen av konsten på Västra åstranden	2
1.1	Västra åstrandens konstprojekt.....	3
2	MÅLEN FÖR KONSTPROJEKTET PÅ ÅSTRANDEN.....	6
3	BUDGETEN FÖR KONSTEN VID ÅSTRANDEN.....	6
4	KONSTVERKEN PÅ ÅSTRANDEN I DEN FÖRSTA GENOMFÖRANDEFASEN	7
4.1.	Ljudverk.....	7
4.2.	Verkanskaffning med hjälp av en parallell skissbeställning	8
4.3.	Anskaffning eller direktbeställning av 2–3 färdiga verk.....	9
4.4.	Tillfällig konst	10
5.	GENOMFÖRANDE AV KONSTPROJEKTEN	10
6.	ÄGANDE OCH FÖRVALTNING AV KONSTVERKEN.....	11
7.	GENOMFÖRANDE AV KONSTPROJEKTET PÅ ÅSTRANDEN EFTER ÅR 2025	11

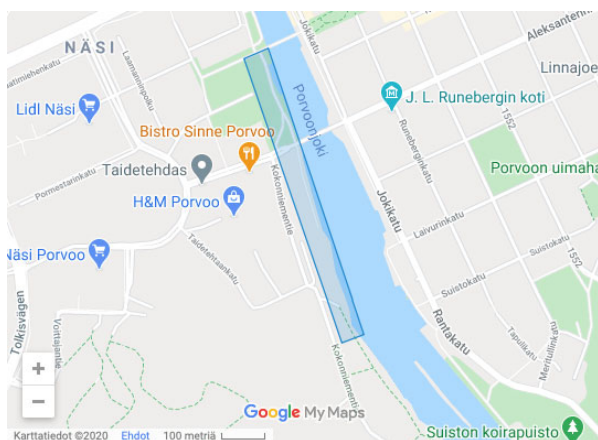
1. Bakgrunden till planeringen av konsten på Västra åstranden

Namnet Västra åstranden har etablerat sig i talspråket för att beskriva den del av Borgå centrum som ligger väster om ån. Området har utvecklats från ett odlingslandskap via industriella skeden till ett mångsidigt område mellan Näse gård och Kokonbacken som erbjuder boende, kommersiella tjänster, utbildning samt kultur- och fritidstjänster.

Västra åstranden har en skiftesrik historia. Under lång tid låg området i stadens utkanter och var närmast obebyggt, gammalt odlingslandskap. I början av 1900-talet inleddes båtvarvs- och industriverksamhet på området. På områdets västra del byggdes under åren 1967–1976 höghusområdet Borgå port som ett områdesbyggprojekt.

Redan på 1950-talet konstaterades att med tiden kunde området på västra åstranden utvecklas till en viktig del av Borgå centrum. Under olika perioder har detaljplaner utarbetats över området. Den detaljplan som utarbetades utgående från en offentlig idéävling på 1980-talet har inte förverkligats, med undantag av en matarled med namnet Alexandersbågen.

I början av årtusendet startade bebyggandet av området i dess nuvarande form utgående från ett så kallat modernt trädadsområde. År 1998 byggdes en dagligvarubutik på den sydvästra kanten av området. Under åren 2005–2010 utarbetades separata detaljplaner för Konstfabrikens område och yrkeshögskolans campusområde.

Västra åstranden i Borgå har beviljats status som nationell stadspark av miljöministeriet, vilket innebär att det är ett stadsområde där man vill bevara natur- och landskapsvärdena. Målet är att bevara stadsnaturen och den byggda kulturmiljön som en omfattande och sammanhängande helhet – som ett vardagsrum för

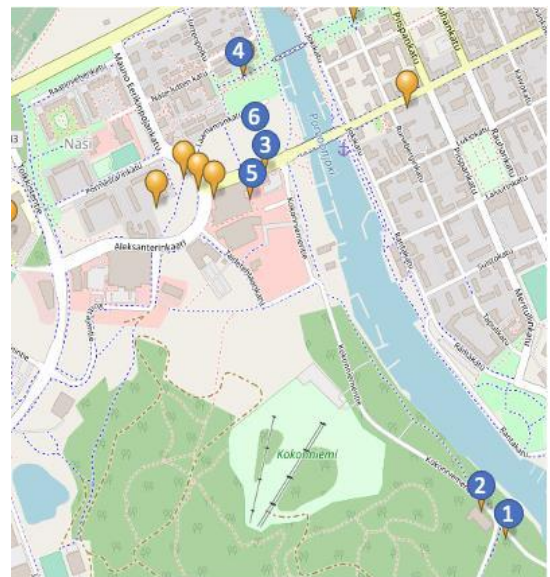
stadsborna. Nationalstadsparkerna ingår i processen för hållbar stadsplanering och hållbart stadsbyggande. Västra åstranden kommer att till största delen förbli ett obebyggt område, i till och med större utsträckning än den östra åstranden. Mellan Kokonvägen och ån finns ett brett strandområde, som ska utvecklas till ett omfattande fritidsområde för invånare och turister.

På den södra delen av åstranden har en naturenlig strandpark planerats. Detta betyder att de översvämmade ängarna i ådalen till stor del ska utvecklas som öppna naturenliga ängar. Skogsdungarna på översvämningsplatån ska utvecklas som naturenliga strandängar med klibbal, glasbjörk och andra lövträd.

Enligt den aktuella planen omfattar utvecklingen av Västra åstranden i Borgå anläggande av bland annat en familjepark, en strandpark och en evenemangsplan. I och med byggandet av kommunalteknik, strandkonstruktioner och gångvägar skapas gynnsamma förhållanden för rekreations- och fritidstjänster, såsom utveckling av en gästbåtshamn i området (källa: www.borga.fi/vastra-astranden).

I Västra åstrandens omedelbara närhet finns redan ett flertal offentliga konstverk, som bör beaktas i planeringen av området.

1. Virtaus (Flöde), Paula Salmela, väggrelief, Borgå vattens pumpstation
2. Väggmålning, verkstadsarbete, Kim Somervuori och Teemu Mäenpää, pumphuset i Kokon
3. a) Kohta (Inom kort), Corinna Helenelund, konsthållplats, Västra Alexandersgatan
b) Juhlat (Festen), Petri Hytönen, konsthållplats, Västra Alexandersgatan (färdig 2021)
4. Lantdagstriptyk, Kirsi Kaulanen och Ylva Holländer, August Eklöfs park, Lantdagsskvären i Borgå
5. Asetelma (Stilleben med gatlyktor), Anssi Pulkkinen och Taneli Rautiainen, framför Konstfabriken
6. Pieni paratiisi (Lilla paradiset), Tommi Toija (färdig 2021).

1.1 Västra åstrandens konstprojekt

Konstprogrammet för Västra åstranden utarbetades 2014 med syfte att integrera konsten i stadsbyggandet (<https://www.borga.fi/konstprogram-for-vastra-astranden>). I programmet lyfter man fram platser för konst samt utser spetsprojekt, det vill säga de platser på Västra åstranden där man särskilt vill placera konst. Utöver placeringen av konst fastställer programmet bland annat en finansieringsmodell för konstinköp, vem som genomför projekten och vilka uppgifter de ansvarar för samt

en processbeskrivning över konstinköp, från projektstart till skiss- och uppdragskedet, samt ibruktagande och underhållsåtgärder. Dessutom tar programmet ställning till metoderna för val av konstnärer.

Konstprogrammet omfattar fyra spetsprojekt: Området mellan Konstfabrikens östra gavel och åstranden, Alexandersbågen, hörnet av Västra Mannerheimleden och Tolkisvägen samt Åstranden. Av dessa spetsprojekt inverkar definitionerna för konsten i området mellan Konstfabrikens östra gavel och åstranden samt naturligtvis åstranden som huvudmål på konstplanen.

När det gäller Konstfabrikens östra gavel har konstprogrammet uppdaterats enligt följande för att motsvara dagens situation:

- Konstfabrikens östra gavel och parkeringsområdet framför den dominerar utsikten när man kommer till Västra åstranden från centrum. Synligheten för Konstfabrikens kulturinnehåll kan stärkas med ett verk i anslutning till eller framför fasaden eller på åstranden. Verket leder besökarna mot ingången. Om verket som ska placeras framför Konstfabriken eller på Västra åstranden kan en konståvling ordnas.
- Hotellet som planeras till området är ett viktigt objekt, och i planeringen bör särskild uppmärksamhet fästas vid närheten till Konstfabriken och huvudmålen för konstprogrammet.
- Den öppna platsen mellan hotellet och Konstfabriken fungerar som evenemangsområde. I planeringen av parkeringsplatsernas placering beaktas de evenemang som ordnas i området. Med hjälp av beläggningen på markområdet kan området göras intressantare och människornas gångvägar styras. Att skapa ett färgstarkt verk i gaturummet på den öppna platsen vid Konstfabriken är en möjlighet.

Invid Västra Alexandersgatan på sidan mot Konstfabriken ligger Corinna Helenelunds konsthållplats Kohta / Inom kort, som blev färdig 2018. Verket leder tankarna till Konstfabrikens kulturverksamhet och bör beaktas i den fortsatta planeringen av området. Området mellan Konstfabrikens östra gavel och åstranden har fortsättningsvis identifierats som ett möjligt område för konst, men det är ännu i det här skedet för tidigt att ta ställning till hotellet som eventuellt kommer att byggas i framtiden eller till planeringen av och funktionerna på den öppna platsen mellan åstranden och Konstfabriken. Det finns skäl att återkomma till frågan, när planerna samt etableringen och placeringen av en eventuell kommersiell aktör eller ett eventuellt hotell på området är fastställda.

2 MÅLEN FÖR KONSTEN PÅ ÅSTRANDEN

För åstranden fastställer konstprogrammet följande mål:

- Konsten på åstranden byggs stegvis till en helhet. En grupp eller flera olika konstnärer skapar verken. Verken bildar en rutt i huvudsak från Mannerheimgatans bro ända till spetsen av Kokonudden, men kan på goda grunder även placeras utanför området och i riktning mot Gamla stan. För åstrandens område planeras konst som erbjuder upplevelser åt alla som rör sig längs åstranden. Målet är att skapa trivsamma platser för stadsbor i olika åldrar, även personer med olika funktionsnedsättningar. Konsten kan vara multisensorisk och interaktiv.
- På åstranden är verken en del av omgivningen, som de smälter in i. En del av verken kan vara förmultnande eller konst med kort livstid. Intrycket av området från Wilenius båtvarv och framåt ska vara så naturenligt som möjligt, och konstobjekten kan integreras i landskapet.
- När det gäller konstens tematik fastställs inte några mer detaljerade definitioner, men enligt konstprogrammet är det viktigt att konsten anknyter till platsen och att verket lämpar sig för sitt läge. Temat för verket kan hämtas ur områdets historia, från särdragen hos de nuvarande aktiviteterna eller från egenskaperna hos platsen.
- I anskaffningen och genomförandet av konsten vid åstranden beaktas ekologi. Målet är att beakta och utnyttja möjligheterna med cirkulär ekonomi genom att skaffa redan befintliga verk till åstranden eller fundera över att skapa verk med hjälp av återvunna material. Även den smarta belysningen som utvecklades inom projektet LUCIA baserar sig på mindre energiförbrukning än tidigare.

3 BUDGETEN FÖR KONSTEN VID ÅSTRANDEN

I balansräkningen för Borgå stads budget antecknas den konstskyldighet som definieras i samband med tomtöverlåtelseerna i området. Åstranden har definierats som område, för vilket anslag insamlas från konstskyldigheterna i de omgivande kvarteren. Helheten byggs upp med hjälp av de medel som samlas i balansräkningen genom tomtöverlåtelser. Nu finns ett belopp som gör det möjligt att inleda det första anskaffningsskedet av konst till åstranden.

Under de närmaste fem åren finns det omkring 190 000 euro tillgängligt för konsten vid åstranden (beloppen utan moms). Enligt konstprogrammet frigörs cirka 10 procent, eller 20 000 euro, av detta belopp för koordinering och administration samt cirka 10 procent, eller 20 000 euro, för service och underhåll. Under den här perioden finns det därmed totalt cirka 150 000 euro tillgängligt för konst.

Det är även möjligt för staden att ansöka om bidrag från TAIKE för anskaffningar enligt procentprincipen.

BUDGET, FÖRSTA GENOMFÖRANDEFASEN	2021–2025
Ljudverk	15 000
Parallell skissbeställning	60 000
Skissarvoden/parallell skissbeställning	6 000
Färdiga verk eller direktbeställningar	64 000
Koordinering och administration	20 000
Service och underhåll	20 000
Extra kostnader/evenemang	5 000
TOTALT	190 000

4 KONSTVERKEN PÅ ÅSTRANDEN I DEN FÖRSTA GENOMFÖRANDEFASEN

Eftersom åstranden samt byggnadsbeståndet på och runt området utbyggs stegvis, kommer även konstanskaffningarna att ske på samma sätt. I samband med utarbetandet av konstplanen övergavs idén om att ordna en konståvling samt förverkligande av ett av de större verken som föreslås i konstprogrammet. Däremot beslöt man sig för att uppföra flera mindre verk som sprids över området. I den första genomförandefasen (perioden 2021–2025) anskaffas 3–4 verk, för cirka 190 000 euro.

4.1. Ljudverk

Borgå stad deltar i det EU-finansierade projektet LUCIA, inom vilket en smart och energieffektivt upplyst gång- och cykelväg anläggs till Västra åstranden. Som en del av projektet byggs ett högtalarsystem i två av lyktstolparna mot Konstfabrikens park. Det är möjligt att använda systemet för ett ljudverk, utan att det uppstår kostnader för utrustning för konstprojektet. Ljudverket kunde länkas till evenemanget Avantis Sommarmusik, varvid det skulle få en naturlig förankring till platsen. Ljudverket kan ljuda under en viss tid på dagen, på en viss veckodag eller vid en annan fastställd tidpunkt, det är inte fråga om ett verk som ljuder hela tiden. Förslagsvis genomförs ljudverket i samarbete med Avanti!.

BUDGET: 15 000 €
 PLACERING: Konstfabrikens park
 TIDTABELL: projektstart 2021

Alue 2, Taidetehtaanpuisto

- MERKKIEN SELITYKSET:**
- 3000K LED-pylväsvalaistus
 - Aurinkokennot
 - WIFI
 - Äänimajakka
 - GOBO-projektori
 - Kiutin
 - Painonappi

Placeringen av högtalarna enligt bilden är inte slutgiltig

4.2. Verkanskaffning genom parallell skissbeställning

Ett av verken på åstranden anskaffas genom en parallell skissbeställning, där man för ett antal konstnärer (3) presenterar målen och ramvillkoren för verket, önskemålen om placeringen av det samt den tillgängliga budgeten. Dessutom kan konstnärernas skissarbete styras med hjälp av ett mellanmöte. Åt alla utvalda konstnärer betalas ett lika stort skissarvode, och på basis av skisserna fattas beslut om övergång till genomförandefasen.

Konstnärerna till den parallella skissbeställningen väljs på basis av en öppen portfolioansökan. Portfolioansökan genomförs i enlighet med anvisningarna från Konstnärsgillet i Finland.

Målet är att anskaffa ett verk i flera delar som stakar ut en väg från gångbron till Konstfabriken. Konsten kan vara småskalig, och överraska betraktaren, eller så kan den integreras på något sätt i befintliga eller planerade konstruktioner eller ytor. Verket kan även bestå av helt separata och enskilda delar, som inte är begränsade eller fastställda till antalet eller till sin placering. Även när det gäller den parallella skissbeställningen följs anvisningarna från Konstnärsgillet i Finland.

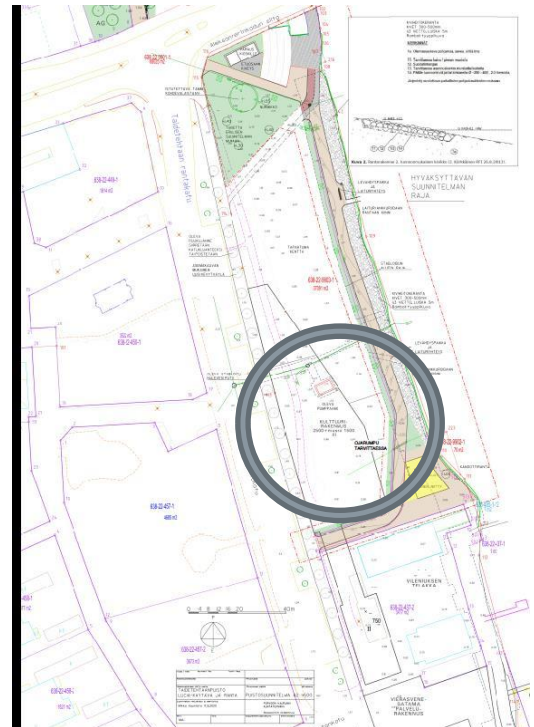
I planeringen av placeringen ses till att verket inte blandas ihop med LUCIA-projektet för smart belysning.

BUDGET/verk: 60 000 €
 Kostnader för den parallella skissbeställningen: 6 000 € (om skissen beställs av tre konstnärer och arvudet är 3 000 €/konstnär. Vinnarens skissarvode ingår i de totala kostnaderna för verket)
 PLACERING: möjlig placering på hela Västra åstranden
 TIDTABELL: Den parallella skissbeställningen inleds under 2021.

4.4. Tillfällig konst

Som en del av konsthelheten vid åstranden kommer man att uppföra tillfällig konst på området. Målet är att uppföra verk som föds med hjälp av jippon eller evenemang och vars livslängd är kortvarig, från några veckor till några år. Tillfällig konst eller evenemang genomförs i synnerhet på grusplanen bredvid Wilenius båtvarv. Samtidigt kan idén om att i framtiden eventuellt placera ett konstmuseum på tomten lyftas fram.

När det gäller den tillfälliga konsten fungerar graffitievenemanget som kulturtjänsterna ordnade 2015 som referens. Kulturtjänsterna kan även framöver genomföra motsvarande evenemang och tillfällig konst. Planerna för evenemang görs i regel omkring ett år före genomförandet, så att det finns tillräckligt med tid för förberedelser.

5. GENOMFÖRANDE AV KONSTPROJEKTEN

För anskaffandet av konst till åstranden svarar konstansskaffningsgruppen. Arbetsgruppen har ansvarat för upprättandet av konstplanen och godkänt den, samt administrerar konstinköpen och ansvarar för budgeten. I konstansskaffningsgruppen ingår Borgå stads chef för kulturtjänster Susann Hartman (ordf.), planläggare Pekka Mikkola, stadsträdgårdsmästare Mikko Kaunisto, Borgå museums amanuens Susanna Widjeskog och Veli Granö, som Borgå Konstnärsgille utsett till sin representant. För koordinering och genomförandet av konstprojektet vid åstranden ansvarar Heini Orell från Frei Zimmer Oy, som Borgå stad ingick ett ramavtal med våren 2020. Dessutom fungerar Tuula Lehtinen på Frei Zimmer Oy som konstnärlig expert. Uppdraget gällande koordinering av konstprojektet vid åstranden och upprättandet av konstplanen har gjorts enligt detta ramavtal.

I konstprogrammet för Västra åstranden fastställs att en skild kurator ska anställas för varje kvarter och helhet, och så har man också gjort inom tidigare projekthelheter. Eftersom åstranden byggs upp stegvis och under en förhållandevis lång period, är det inte ändamålsenligt att knyta en utomstående kurator till projektet, som för en lång period skulle förbinda sig till ett arbete som fördelar sig i små portioner över flera år. Dessutom ansåg man att medlemmarna i arbetsgruppen redan representerar bred kompetens inom olika områden och även har gedigen specialkompetens inom konst. Därför övergavs idén om en separat kurator för åstranden, och arbetsgruppen kommer att självständigt fatta besluten om konstnärerna och verken.

Konstnårsansökningarna genomförs som öppna portfolieansökningar, så att öppenhet kan garanteras i konstprojekten.

6. ÄGANDE OCH FÖRVALTNING AV KONSTVERKEN

Inom konstprogrammet för Västra åstranden har även utgångspunkten för ägandet av konstverken fastställts i samband med riktande av konstmedlen. För underhållet av konstverken på åstranden, liksom även verken på övriga allmänna områden, svarar Borgå stad, som även äger verken. För alla verk som skapas utarbetas underhållsanvisningar, som utöver underhållet även beskriver verkens livscykel och hur man ska göra när verket nått slutet av sin livscykel.

7. GENOMFÖRANDE AV KONSTPROJEKTET PÅ ÅSTRANDEN EFTER ÅR 2025

Denna konstplan drar upp riktlinjerna för konstinköpen fram till år 2025. Senast år 2024 upprättas en plan för följande fas som omfattar åren 2026–2030. Inför nästa fas borde det stå klart var och om ett eventuellt konstmuseum, ett eventuellt hotell och en eventuell K-Citymarket-affär kommer att placeras på området.